

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Στρατηγική της ΕΕ για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή»

(2002/C 241/29)

Στις 12 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με το ανωτέρω θέμα.

Η υποεπιτροπή «Στρατηγική της ΕΕ για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 14 Ιουνίου 2002, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Christie.

Κατά την 392η σύνοδο ολομέλειας της 17ης και 18ης Ιουλίου 2002 (συνεδρίαση της 18ης Ιουλίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 84 ψήφους υπέρ, καμία κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία σε μια συγκεκριμένη προοπτική

1.1. Από το 1988, οι διαρθρωτικές δράσεις της ΕΕ βασίζονται στις τέσσερις αρχές της συγκέντρωσης των προσαθειών, του προγραμματισμού της παρεχόμενης οικονομικής βοήθειας, της προσθετικότητας εκ μέρους των κρατών μελών και της σύναψης εταιρικών σχέσεων κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή περιφερειακών μέτρων παροχής οικονομικής βοήθειας. Οι διαδοχικές εκθέσεις της Επιτροπής — η πλέον πρόσφατη από τις οποίες είναι η 2η Έκθεση Συνοχής — έχουν καταδείξει ότι τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο των διαρθρωτικών δράσεων συνέβαλαν στο σταδιακό περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Όπως ήταν αναμενόμενο, μεγαλύτερη σύγκλιση παρατηρείται στις περιφέρειες που ήταν επιλέξιμες ως περιοχές του Στόχου Ι σύμφωνα με τους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων. Παρά το γεγονός ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα των πλουσιότερων περιφερειών της ΕΕ παραμένει σημαντικά υψηλότερο από αυτό των πτωχότερων περιφερειών, τα υπάρχοντα στοιχεία καταδεικνύουν ότι, από το 1988, το κατά κεφαλήν εισόδημα στις πτωχότερες περιφέρειες πλησίασε περισσότερο το μέσο όρο της ΕΕ. Στην πρώτη έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή αναφέρεται ότι, το 2000, το ποσοστό απασχόλησης στο 10 % των ευρωπαϊκών περιφερειών με κορυφαίες επιδόσεις ήταν κατά μέσο όρο 77,2 % ενώ ο αντίστοιχος δείκτης στο 10 % των περιφερειών με τις χειρότερες επιδόσεις ήταν μόλις 46 %.

1.2. Ο αντίκτυπος των μεταρρυθμίσεων του 1988 ήταν σημαντικός, ιδιαιτέρως στις λιγότερες ευνοημένες περιφέρειες της ΕΕ στις οποίες σημειώθηκε σημαντική πρόοδος από άποψη οικονομικής σύγκλισης.

1.2.1. Σε σχέση με την οικονομική συνοχή, υπολογιζόμενη με βάση τις περιφερειακές διαφορές του κατά κεφαλήν εισοδήματος, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την υλοποίηση των στόχων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Από τα στοιχεία που παρουσιάζει η Επιτροπή στη δεύτερη έκθεσή της για τη συνοχή προκύπτει ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα στις τρεις πτωχότερες χώρες μέλη της ΕΕ (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία) αυξήθηκε από 68 % του κοινοτικού μέσου όρου το 1988 σε 79 % το 1999. Ωστόσο, ακόμη και αν η οικονομική σύγκλιση συνεχιστεί με αυτούς τους ρυθμούς, η Επιτροπή εκτιμά ότι θα χρειαστούν 20-30 χρόνια έως ότου καλυφθεί η διαφορά του κατά κεφαλήν εισοδήματος το χάσμα μεταξύ των χωρών αυτών και του σημερινού κοινοτικού μέσου όρου. Αυτή είναι η μακροπρόθεσμη φύση της εν λόγω εξέλιξης.

1.2.2. Η κοινωνική συνοχή, με βάση τις αλλαγές του ποσοστού ανεργίας στις περιφέρειες, αποδείχθηκε περισσότερο προβλημα-

τική. Παρά την έντονη αύξηση της απασχόλησης που σημειώθηκε στην ΕΕ από τα μέσα της δεκαετίας του 90, κατά την οποία η ανεργία μειώθηκε από 11 % σε 8 % περίπου, την ίδια περίοδο σημειώθηκε αύξηση των περιφερειακών διαφορών ως προς την ανεργία, μετά τη σημαντική αύξηση της απασχόλησης τα τέλη της δεκαετίας του 80. Όπως αναφέρεται στη δεύτερη έκθεση για τη συνοχή, στις περιοχές με τα χαμηλότερα ποσοστά, η ανεργία κυμαινόταν στο 3 % το 1999 (σχεδόν το ίδιο με τις αρχές της δεκαετίας του 70), ενώ στις περιοχές με τα υψηλότερα ποσοστά στο 23 % (ποσοστό πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο στις αρχές της δεκαετίας του 70). Στην πρώτη έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή αναφέρεται ότι το μέσο ποσοστό απασχόλησης, ενώ στο πρώτο 10 % περιοχών της ΕΕ ήταν 77,2 % το 2000, ανερχόταν μόλις σε 46 % στο τελευταίο 10 % των εν λόγω περιοχών.

1.2.2.1. Ένα ενθαρρυντικό στοιχείο ήταν η ελαφρά μείωση του αριθμού των μακροχρονίως ανέργων (άνεργοι περισσότερο από ένα χρόνο) από 49 % σε 46 % της συνολικής ανεργίας μεταξύ 1997 και 1999. Ωστόσο, όπως συμβαίνει και με άλλες πτυχές της ανεργίας, το ποσοστό των μακροχρονίως ανέργων παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις στις χώρες της ΕΕ από περισσότερο του 60 % στη Νότια Ιταλία, σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας και στο Βέλγιο σε λιγότερο του 20 % σε ορισμένες περιοχές της Αυστρίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Φινλανδίας. Είναι πολύ δύσκολο να μειωθεί το ποσοστό των μακροχρονίως ανέργων, ακόμη και σε περιόδους μεγάλης οικονομικής ανάπτυξης.

1.2.2.2. Ένα άλλο πρόβλημα των αγορών εργασίας της ΕΕ είναι η ανεργία των νέων. Στην Ισπανία, τη Φινλανδία και την Ιταλία το ποσοστό των νέων που ήταν άνεργοι το 1999 ήταν μεγαλύτερο του 30 % και σε ορισμένες περιοχές της Ισπανίας και της Ιταλίας υπερέβαινε το 50 %.

1.2.2.3. Μολονότι το ποσοστό ανεργίας των γυναικών μειώθηκε από τις αρχές της δεκαετίας του '90, φθάνοντας σε επίπεδο κάτω του 10 % το 2000 εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη διαφορά στην απασχόληση των δύο φύλων σε πολλά κράτη μέλη και περιφέρειες. Είναι σαφές το συγκεκριμένο αυτό πρόβλημα θα επιδεινωθεί με τη διεύρυνση, η δε βελτίωση της απασχόλησης των γυναικών εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει σημαντική δυνατότητα ανάπτυξης για την ΕΕ ως σύνολο.

1.3. Οι εξελίξεις στις αγορές εργασίας των χωρών της ΕΕ δείχνουν τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να υλοποιηθούν οι στόχοι που τέθηκαν στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας πριν δύο χρόνια. Τότε, η ΕΕ έθεσε ως στόχο την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στο 70 % έως το 2010 (από 63,8 % το 2000) και την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών στο 60 %. Οι στόχοι αυτοί υποστηρίχτηκαν έκτοτε από τους Αρχηγούς Κρατών και Κυβερνήσεων της ΕΕ στις συνόδους κορυφής της Νίκαιας και της Βαρκελώνης.

1.3.1. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι πολιτικές για την οικονομική και κοινωνική συνοχή έχουν καθοριστική σημασία για την υλοποίηση των στόχων της Λισσαβόνας. Οι διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ αποτελούν βασικό μηχανισμό προαγωγής του αναπτυξιακού δυναμικού της οικονομίας των περιοχών που υστερούν ή πάσχουν από βιομηχανική παρακμή, ο οποίος συνεπώς αυξάνει τις τοπικές δυνατότητες απασχόλησης.

1.4. Βραχυπρόθεσμα, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες ανησυχίες σε σχέση με την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

1.4.1. Πρώτον, η διατήρηση ενός υψηλού ποσοστού νέων θέσεων απασχόλησης εξαρτάται από τη συνέχεια της συγκριτικά ισχυρή οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ. Η ύφεση της οικονομίας των ΗΠΑ, σε συνδυασμό με τις οικονομικές επιπτώσεις των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου, και με τις συνεχιζόμενες αβεβαιότητες στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές επηρέασαν ήδη τις οικονομίες των κρατών μελών της ΕΕ, με αποτέλεσμα να αναπροσαρμοστούν καθοδικά οι προβλέψεις για την οικονομική ανάπτυξη το προσεχές έτος. Από τρέχοντα στοιχεία φαίνεται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας της ΕΕ το 2001 ήταν 1,7 %, αντί του αρχικά αναμενόμενου 3 %.

1.4.2. Δεύτερον, παρότι η ανεργία παραμένει υψηλή, σε πολλές χώρες της ΕΕ παρατηρήθηκαν πρόσφατα ελλείψεις εργατικού δυναμικού. Αυτό αποτελεί ένδειξη εμφάνισης ενός χάσματος δεξιοτήτων, κατάσταση η οποία μπορεί να αντιμετωπιστεί καλύτερα με προνοητικές πολιτικές και με τη συμμετοχή όλων των παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των εργοδοτών και των εργαζομένων, οι οποίες έχουν χαραχτεί έτσι ώστε να επιτυγχάνουν την προσαρμογή των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικονομικής ανάπτυξης.

1.4.3. Τρίτον, ορισμένοι αναμένουν ότι θα προκύψουν προβλήματα λόγω της έλλειψης ευελιξίας των αγορών εργασίας στην ΕΕ, η οποία λέγεται ότι αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις να προσλάβουν νέο προσωπικό επειδή φοβούνται ότι δεν θα είναι σε θέση να προβούν εύκολα σε περικοπές αν αλλάξουν οι οικονομικές συνθήκες.

1.4.4. Τέταρτον, εάν αυξηθεί η συχνότητα εμφάνισης τομεακών κλυδωνισμών στην οικονομία, πράγμα πολύ πιθανό σε περιφέρειες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από γεωργικές και αλιευτικές

δραστηριότητες, είναι πιθανό να αυξηθούν οι περιφερειακές διαφορές στην απασχόληση. Περαιτέρω μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ ενδέχεται να οδηγήσουν σε απώλεια και άλλων θέσεων απασχόλησης στις γεωργικές περιοχές, γεγονός το οποίο θα διευρύνει το κοινωνικό χάσμα μεταξύ αυτών των περιοχών και του κοινοτικού μέσου όρου.

1.4.5. Όλοι οι παράγοντες που προαναφέρθηκαν υπογραμμίζουν την ανάγκη να συνεχιστεί η εφαρμογή ισχυρών πολιτικών από τα διαρθρωτικά ταμεία στις μειονεκτούσες περιφέρειες της ΕΕ.

1.5. Η προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής σε κοινοτική κλίμακα αποτελεί την κύρια προσπάθεια που καταβάλλει η ΕΕ για την αντιμετώπιση του προβλήματος της φτώχειας. Παρότι η προσπάθεια που γίνεται με τα διαρθρωτικά ταμεία συνιστά μόνο ένα μικρό σκέλος του συνόλου των μέτρων για την καταπολέμηση της φτώχειας — τα περισσότερα από τα οποία είναι εθνικά μέτρα — είναι φανερό ότι οδηγεί σε απτά αποτελέσματα όσον αφορά την προαγωγή της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης σε όλη την ΕΕ.

1.5.1. Ορισμένα από τα βασικά αίτια της επίμονης φτώχειας είναι η ανεργία, η ανεπαρκής μόρφωση και το υψηλό ποσοστό οικονομικής εξάρτησης από την οικογένεια. Ενώ υπάρχουν και άλλοι, δημογραφικοί παράγοντες που είναι σημαντικοί και υπερβαίνουν το φάσμα της πολιτικής της ΕΕ, πρέπει να αναμένεται ότι η συνεχής οικονομική ανάπτυξη και η αύξηση της απασχόλησης ενδέχεται να μειώσουν τον αριθμό των φτωχών. Αυτό είναι το περιβάλλον εντός του οποίου τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

1.6. Από την επισκόπηση του περιεχομένου και των επιτευγμάτων των διαρθρωτικών ταμείων, είναι σαφές ότι διατηρούνται στο επίκεντρο των πολιτικών της ΕΕ που έχουν στόχο την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης, την αύξηση της απασχόλησης και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες της ΕΕ. Είναι, επίσης, σαφές ότι πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική συνοχή στις περιφέρειες της ΕΕ.

1.7. Όμως, η σημασία που έχει η προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μπορεί να καταστεί σαφής όχι μόνο με τη θεώρηση των οφελών που συνεπάγεται για την ευρωπαϊκή κοινωνία αλλά και με την εξέταση των επιπτώσεων που θα είχε η αντίθετη κατάσταση. Στην περίπτωση αυτή, δηλαδή με την αποδυνάμωση των κοινοτικών πολιτικών για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, θα εκλείψει μια βασική προϋπόθεση για την αύξηση της συνοχής των κοινωνιών μας, και το βιοτικό επίπεδο των περιθωριακών και των αποκλεισμένων κοινωνικών ομάδων μάλλον θα χειροτερέψει, πράγμα το οποίο ενδέχεται να υπονομεύσει το

βαθμό πολιτικής αλληλεγγύης που υπάρχει σήμερα στην ΕΕ. Όπως προκύπτει από την τρέχουσα συζήτηση για τη «διακυβέρνηση», η ΕΕ πρέπει να αποδείξει ότι μπορεί να επηρεάσει τις βασικές ανάγκες των πολιτών της. Οποιαδήποτε μείωση των προσαρτήσεων της ΕΕ για την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής θα βλάψει κατ' ανάγκη την αξιοπιστία της ως πολιτικού και οικονομικού συστήματος ικανού να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των απλών πολιτών.

2. Οι εκτεταμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πολιτικές της ΕΕ για την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής

2.1. Ένα βασικό στοιχείο της επικείμενης συζήτησης σχετικά με το μέλλον των διαρθρωτικών ταμείων θα είναι οι λόγοι διατήρησης η ενίσχυσης του ρόλου της ΕΕ στις πολιτικές για την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στον προγραμματισμό και τις δράσεις των διαρθρωτικών ταμείων. Αυτό όχι μόνο θα εξασφαλίσει την εμπέδωση και την περαιτέρω πρόοδο των μέχρι τούδε επιτευγμάτων των διαρθρωτικών δράσεων, αλλά είναι και ενδεδειγμένο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θεωρείται πιθανό να εμφανιστούν στο μέλλον όσον αφορά τη οικονομική και κοινωνική συνοχή.

2.2. Διεύρυνση: η επικείμενη διεύρυνση της ΕΕ θα προσθέσει σ' αυτήν δέκα νέα κράτη μέλη με γενικά χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, προβλήματα ανεργίας και οικονομική καθυστέρηση (αν και υπάρχουν σημαντικές εξαιρέσεις εντός και μεταξύ των υποψήφιων χωρών). Παρ' όλο που η προσχώρηση στην ΕΕ απ' αυτή βελτιώνει τις προοπτικές της οικονομίας των χωρών αυτών (και της ΕΕ των 15) — με την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και τις άμεσες ξένες επενδύσεις — αν δεν υπάρξει οικονομική βοήθεια όπως αυτή που προσφέρεται από τα διαρθρωτικά ταμεία, είναι σχεδόν απίθανο το υφιστάμενο οικονομικό χάσμα να γεφυρωθεί με ένα ρυθμό που να ικανοποιεί τις εύλογες προσδοκίες των πολιτών των χωρών αυτών. Επιπλέον, οι ευεργετικές επιδράσεις των διαρθρωτικών ταμείων υπερβαίνουν τις χρηματοδοτικές πτυχές συμπεριλαμβανοντας επιπλέον βασικά διδάγματα οικονομικής ανάπτυξης τα οποία έχουν συναχθεί από τη μεταρρύθμισή τους, το 1988. Η ΕΕ πρέπει οπωσδήποτε να συνεχίσει να είναι σε θέση να επιβλέπει τις προσπάθειες για την οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών, ώστε να εξασφαλίσει την εφαρμογή των καλύτερων πρακτικών στα νέα κράτη μέλη.

2.3. Παγκοσμιοποίηση: το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης θα συνεχίσει αναπόφευκτα να εντείνεται. Αυτό φαίνεται να επηρεάσει με δύο τρόπους τις δραστηριότητες των διαρθρωτικών ταμείων στην ΕΕ: κατά πρώτον, θα αλλάξει τη διάρθρωση της απασχόλησης σε όλους τους παραγωγικούς τομείς στην ΕΕ, δεδομένου ότι οι παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις προσαρμόζουν τις στρατηγικές αγοράς και πώλησης με βάση τις νέες δυνατότητες που θα προκύψουν από την προοδευτική φιλελευθροποίηση του διεθνούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, η ΕΕ ενδέχεται να

αντιμετωπίσει με την πάροδο του χρόνου αυξημένες προκλήσεις οικονομικής προσαρμογής — οι προκλήσεις της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Δεύτερον, το μερίδιο των επιχειρηματικών επενδύσεων στην ΕΕ ενδέχεται να μειωθεί, δεδομένου ότι οι εγχώριες και οι ξένες επιχειρήσεις τείνουν να εκμεταλλευτούν περισσότερο επικερδείς επενδύσεις αλλού. Στο βαθμό που θα υπάρξει αύξηση των επενδύσεων από την ΕΕ στο εξωτερικό και/ή μείωση των ξένων επενδύσεων στην ΕΕ θα αυξηθούν οι πιέσεις όσον αφορά τη απασχόληση και τα εισοδήματα στην ΕΕ.

2.3.1. Στα πλαίσια αυτά και με δεδομένη τη συγκριτική αδυναμία των μεμονωμένων κρατών μελών να χαράξουν μια πολιτική που να μπορεί να αντισταθμίσει τις συνεπακόλουθες οικονομικές ανισορροπίες, η σημασία μιας συλλογικής και συντονισμένης προσπάθειας σε επίπεδο ΕΕ με στόχο την προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής καθίσταται ολοένα και μεγαλύτερη.

2.3.2. Ειδικότερα, η ΟΚΕ τονίζει την ανάγκη μέτρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στα επίπεδα ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας. Μόνο τότε θα είναι ικανές όλες οι περιφέρειες της ΕΕ να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που προσφέρει η πρόοδος στον τομέα της παγκοσμιοποίησης. Αυτό συμφωνεί με τη στρατηγική της Λισσαβόνας και προβάλλει την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων ως κεντρικό στοιχείο της μελλοντικής στρατηγικής για την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

2.4. Ανισορροπίες μεταξύ πυρήνα και περιφέρειας: μια συνδυασμένη θεώρηση της διεύρυνσης και της παγκοσμιοποίησης εγκυμονεί τον άμεσο κίνδυνο της υπερβολής της δυναμικής κέντρου-περιφέρειας στην ΕΕ ως σύνολο. Πρόκειται για ένα θέμα το οποίο η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει ήδη και σημειώνει ότι έχει αναγνωρισθεί ρητώς στη δεύτερη έκθεση για τη συνοχή που εξέδωσε η Επιτροπή.

2.4.1. Ο οικονομικός δυϊσμός χρησιμοποιείται συχνά για την περιγραφή μιας οικονομίας που χαρακτηρίζεται από ευημερία, υψηλό ποσοστό απασχόλησης και ένα δυναμικό οικονομικό πυρήνα περιβαλλόμενη από μια περιφέρεια με χαρακτηριστικά το βραδύ ρυθμό ανάπτυξης, την υψηλή ανεργία και την οικονομική δυσπραγία. Στην ουσία, πρόκειται για την περιγραφή μιας κατάστασης που περιλαμβάνει τη συνύπαρξη δύο χαρακτηριστικά διαφορετικών (και δυναμικά αποκλινοσών) οικονομιών μέσα σε μια ενιαία περιοχή. Στις περιπτώσεις αυτές, το πρόβλημα είναι ότι, αν αφεθούν μόνες, οι δυνάμεις της αγοράς μάλλον θα ενισχύσουν παρά θα αντιστρέψουν τις εξελίξεις που οδηγούν στον οικονομικό δυϊσμό. Υπάρχει κίνδυνος η κατάσταση αυτή να υπονομεύσει συνολικά τις μακροπρόθεσμες παραγωγικές προοπτικές μιας περιοχής, καταστρέφοντας τις παραγωγικές και ανταγωνιστικές δυνατότητες της περιφέρειας. Επίσης, ενδέχεται να προξενήσει μια απαράδεκτη απόκλιση από την άποψη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

2.4.2. Ενώ οι επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν από την εγκατάστασή τους στην κεντρική οικονομική περιοχή, ο στόχος των πολιτικών οικονομικής και κοινωνικής συνοχής είναι να αυξήσουν την συγκριτική ελκυστικότητα των περιοχών της περιφέρειας. Ο καλύτερος τρόπος για να γίνει αυτό δεν είναι η επιβολή περιορισμών στις αποφάσεις των επιχειρήσεων σχετικά με την εγκατάστασή τους αλλά η συνέχεια της εφαρμογής πολιτικών οι οποίες αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα της περιφέρειας — επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, εκσυγχρονισμός των οικονομικών υποδομών (επικοινωνίες και συστήματα μεταφορών) και θέσπιση μέτρων [που αυξάνουν εν γένει τις τοπικές δυνατότητες (ερευνητικές και εκπαιδευτικές διευκολύνσεις, βελτίωση του περιβάλλοντος κ.λπ.)].

2.4.3. Το βασικότερο επιχείρημα για την περαιτέρω εξειδίκευση και ανάπτυξη των διαρθρωτικών πολιτικών της ΕΕ είναι ότι, στην αντίθετη περίπτωση, τα οικονομικά οφέλη της παγκοσμιοποίησης και της διεύρυνσης θα αποτελέσουν προνόμιο μόνο λίγων κεντρικών περιοχών της ΕΕ. Ταυτόχρονα, οι πάμπολλες περιφερειακές περιοχές (μαζί με τις ιδιαίτερα μειονεκτούσες ορεινές και νησιωτικές περιοχές) θα χάσουν το παιχνίδι — όχι οπωσδήποτε με την απόλυτη έννοια του όρου αλλά συγκριτικά. Παρ' όλο που η γεωγραφική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας στην ΕΕ δεν άλλαξε σημαντικά τα τελευταία 20-30 χρόνια, οι συνδυασμένες επιδράσεις της νομισματικής ένωσης, της διεύρυνσης με τις ΧΚΑΕ και η ταχεία πρόοδος της παγκοσμιοποίησης είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα οδηγήσουν στην αύξηση της συγκέντρωσης της οικονομικής δραστηριότητας την επόμενη δεκαετία. Συνεπώς, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτές οι νέες και δυνητικά δραματικές εξελίξεις, επιβάλλεται η επέκταση των διαρθρωτικών δράσεων σε επίπεδο ΕΕ.

2.5. Μακροοικονομική σταθερότητα: Η πρόοδος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής θα είναι ευκολότερη υπό συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας και σταθερής οικονομικής ανάπτυξης. Η ολοκλήρωση της τρίτης φάσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης οδήγησε σε αύξηση της οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας στην ΕΕ γενικότερα, και προώθησε το ρόλο της ΕΕ στην παγκόσμια οικονομία. Ωστόσο, στο μέλλον ο μόνος τρόπος για να προωθηθεί η απαιτούμενη ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική θα είναι η χάραξη πιο ουσιαστικών και ευρέων και κατευθυντήριων γραμμών οικονομικής πολιτικής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η θέσπιση πιο συντονισμένων διαδικασιών με δεσμευτικές αποφάσεις. Συνεπώς, χρειάζονται περισσότερα μέτρα παρακολούθησης της πολιτικής ολοκλήρωσης για την είσοδο στην τρίτη φάση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης ώστε να προωθηθεί μια πανευρωπαϊκή ταυτότητα. Το μίγμα μακροοικονομικής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο, που εφαρμόζεται με τρόπο που αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές δομές των κρατών μελών, πρέπει, συνεπώς, να ενισχυθεί και να συμπληρωθεί με δραστήριες διαρθρωτικές πολιτικές σε όλα τα επίπεδα. Στην περίπτωση ενός ασύμμετρου κλυδωνισμού που θα επηρεάσει όλη την ΕΕ, υπάρχει κίνδυνος να εκτεθεί σε κίνδυνο η οικονομική σταθερότητα σε ορισμένα κράτη μέλη προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα στο σύνολο.

2.5.1. Μέχρι σήμερα, η ΕΕ δεν έχει αναπτύξει ένα μέσο οικονομικής πολιτικής με αποκλειστικό στόχο την προαγωγή της απασχόλησης ή/και τα εισοδήματα σε επίπεδο κρατών μελών ή περιφερειών. Με δεδομένη την «πασπαρτού» φύση της οικονομικής

πολιτικής στη ζώνη του ευρώ και τους περιορισμούς που επιβάλλει το ΣΣΑ στις σταθεροποιητικές πολιτικές των κρατών μελών (περιορισμός του δημοσιονομικού ελλείμματος), οι απαιτήσεις από τις διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ ενδέχεται να ενταθούν μεσοπρόθεσμα. Όπως έχουν σήμερα, τα διαρθρωτικά ταμεία δεν έχουν τα μέσα να ανταποκριθούν σε αιφνίδιες αναταράξεις όσον αφορά την απασχόληση ή τα εισοδήματα στα κράτη μέλη. Αυτό θα μπορούσε να κάνει τους πολίτες της ΕΕ να πιστέψουν ότι συμβάλει στην εμφάνιση αιφνιδίων οικονομικών αναταραχών ή αδυνατεί να τις αντιμετωπίσει.

2.5.2. Ενώ τα συμπεράσματα της Λισσαβόνας και η μέθοδος του ανοικτού συντονισμού πρέπει να κριθούν θετικά, η ΕΕ μπορεί σε τελευταία ανάλυση να υποχρεωθεί να αναλάβει περισσότερες δεσμεύσεις όσον αφορά τις διαρθρωτικές δράσεις (και ενδεχομένως να τις επεκτείνει για να συμπεριλάβει και τη σταθεροποιητική λειτουργία) προκειμένου να προσφέρει κατάλληλη βοήθεια σε κράτη μέλη ή περιφέρειες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα τα οποία δεν μπορούν διαφορετικά να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά.

2.6. Ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο: το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο και η κοινωνική οικονομία της αγοράς εξακολουθούν να είναι ουσιαστικά στοιχεία των κοινωνικοοικονομικών ρυθμίσεων που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιτρέποντας τη συμμετοχή όλων των παραγόντων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορούν τον κοινωνικό τομέα ή την οικονομία, οι ρυθμίσεις αυτές προάγουν την αλληλεγγύη και την κοινωνική ενσωμάτωση των πολιτών της ΕΕ. Καθοριστικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου είναι το βασικό περίγραμμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στα κράτη μέλη της ΕΕ. Οποιοδήποτε κινήσεις προς τη ριζική μετατροπή των ρυθμίσεων αυτών εγκυμονούν τον κίνδυνο να υπονομευτεί η συνοχή και να τεθούν πρόσθετα εμπόδια στις διαρθρωτικές δράσεις της ΕΕ.

2.6.1. Ταυτόχρονα, οι ρυθμίσεις του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου πρέπει να συνεχίσουν να υποστηρίζουν τη λειτουργία των αγορών εργασίας στην ΕΕ ενθαρρύνοντας την επιχειρηματική νοοτροπία που είναι απαραίτητη για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης. Η απασχόληση — και μαζί με αυτήν οι επενδύσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα — εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό όπλο για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδιαίτερα ομάδων που αντιμετωπίζουν κατά παράδοση δυσχέρειες στην ανεύρεση απασχόλησης αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις γυναίκες, τους νέους και τους μακροχρονίως άνεργους, καθώς και για άλλες περιθωριοποιημένες ή μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες. Οι πολιτικές για την αγορά εργασίας πρέπει να συνεχίσουν να αναπτύσσονται με τρόπο ώστε να είναι συναφείς με τις ανάγκες μιας ζωτικής οικονομίας της αγοράς η οποία είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις ενός εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού.

2.6.2. Συνεπώς, οποιαδήποτε είναι απαραίτητο, πρέπει να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις των πρακτικών που εφαρμόζονται στις αγορές εργασίας στην ΕΕ, εφόσον αυτό προάγει την απασχόληση και την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Σε τελευταία ανάλυση, αυτό θα επιτρέψει τη συγκέντρωση των διαρθρωτικών δράσεων

της ΕΕ στις περιφέρειες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη στήριξης. Η άποψη αυτή συνάδει με τα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής της Λισσαβόνας, στην οποία οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων δεσμεύτηκαν να εκσυγχρονίσουν το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο.

2.7. Νομισματική Ένωση. Παρ' όλο που η νομισματική ένωση θα προσφέρει σημαντικά οφέλη στην ΕΕ, εξακολουθεί να υπάρχει κίνδυνος, οι περιφέρειες οι οποίες υφίστανται οικονομικούς κλυδωνισμούς να αντιμετωπίσουν δυσκολίες με την συνεπαγόμενη αύξηση της τοπικής ανεργίας. Ταυτόχρονα, οι απαιτήσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ενδέχεται να περιορίσουν το βαθμό στον οποίο οι εθνικές κυβερνήσεις είναι ικανές να υποστηρίξουν άμεσα τις περιφέρειες που έχουν υποστεί κλυδωνισμούς. Στην περίπτωση αυτή, τα διαρθρωτικά ταμεία θα μπορούσαν στο μέλλον να διαδραματίσουν σημαντικότερο ρόλο απ' ό,τι μέχρι σήμερα.

3. Το μέλλον των πολιτικών για την οικονομική και κοινωνική συνοχή

3.1. Είναι σαφές ότι η ΕΕ αντιμετωπίζει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων και ότι η συζήτηση σχετικά με το μέλλον των διαρθρωτικών ταμείων μετά το 2006 πρέπει να διαμορφωθεί αναλόγως. Για να βρεθεί η απάντηση σ' αυτές τις προκλήσεις, θα ήταν χρήσιμο να εξεταστούν πέντε ερωτήματα στην επικείμενη πολιτική συζήτηση. Πρόκειται για τα εξής:

3.1.1. Είναι οι ευρωπαίοι πολίτες διατεθειμένοι να αναλάβουν τη δέσμευση μετά το 2006 να συνεχίσουν τις προσπάθειες που έγιναν μετά τη μεταρρύθμιση της γενικής και της χρηματοδοτικής πολιτικής του 1998 για να επιτευχθεί υψηλότερος βαθμός οικονομικής και κοινωνικής συνοχής σε όλη την επικράτεια της ΕΕ;

3.1.2. Είναι διατεθειμένοι να συνεχιστεί και μετά το 2006 η ίδια προσέγγιση που εφαρμόστηκε για την οικονομική και κοινωνική συνοχή μετά το 1998, δηλαδή μια προσέγγιση που στηρίζεται στις τέσσερις αρχές της συγκέντρωσης, του προγραμματισμού, της εταιρικής σχέσης και της προσθετικότητας;

3.1.3. Πως μπορούν να συνεκτιμηθούν τα διδάγματα του παρελθόντος — δηλαδή οι καλύτερες πρακτικές — στη χάραξη και την εφαρμογή των μελλοντικών πολιτικών συνοχής;

3.1.4. Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος της Επιτροπής στις μελλοντικές πολιτικές συνοχής; Θα διατηρηθούν οι τρέχουσες ρυθμίσεις όπου η Επιτροπή διαχειρίζεται από κοινού με τα κράτη μέλη τη χάραξη και την εφαρμογή της πολιτικής, ή θα ενισχυθεί ο ρόλος των κρατών μελών στη διαδικασία αυτή;

3.1.5. Ποιος ρόλος πρέπει να δοθεί στους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους στις οποιοδήποτε νέες ρυθμίσεις για τη χάραξη και την εφαρμογή των πολιτικών συνοχής;

3.2. Η συνοχή στο μέλλον: η οικονομική και κοινωνική συνοχή είναι μια υποχρέωση που απορρέει από τη Συνθήκη για την ΕΕ και η εκπλήρωσή της δεν επιτρέπεται να παρεμποδίζεται από βραχυπρόθεσμα συμφέροντα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επί μακρόν ότι αυτό συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να είναι διατεθειμένα να χρηματοδοτήσουν τον κοινοτικό προϋπολογισμό στο μέτρο που απαιτείται για την υλοποίηση του στόχου αυτού. Έτσι, ενδέχεται να χρειαστεί να αναθεωρηθούν τα ανώτατα όρια για τις δαπάνες των διαρθρωτικών ταμείων σε σχέση με το σύνολο των δαπανών που ορίστηκε στη σύνοδο κορυφής του Βερολίνου. Επιπλέον, είναι σαφές ότι οι στόχοι που τέθηκαν για την απασόφληση στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας συνάδουν με τις δράσεις των διαρθρωτικών ταμείων και θα μπορούσαν να προωθηθούν από αυτές — ιδιαιτέρως από τα ειδικά μέτρα για τη βελτίωση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας των περιφερειών που παρουσιάζουν καθυστέρηση ή βιομηχανική παρακμή.

3.2.1. Χρειάζονται σημαντικές μεταφορές πόρων στις περιφέρειες με χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα προκειμένου να επιτευχθούν παρεμφερή επίπεδα ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης εντός αλλά και μεταξύ των κρατών μελών. Προκειμένου να αποφευχθεί η μακροχρόνια εξάρτηση, πρέπει να θεσπιστούν ρυθμίσεις με τις οποίες θα εξασφαλίζεται ότι οι φτωχότερες περιφέρειες θα έχουν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την οικονομική τους ανάπτυξη και ότι ο πληθυσμός τους θα έχει πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες η ποιότητα των οποίων είναι παρεμφερής με αυτήν την οποία απολαύουν άλλες περιφέρειες.

3.2.2. Όλα αυτά συνεπάγονται ότι, μετά το 2006, οι διαρθρωτικές δράσεις της ΕΕ πρέπει να διαθέτουν επαρκή κονδύλια, να είναι εύστοχες και να τυγχάνουν της πρέπουσας διαχείρισης, ούτως ώστε να συνεχίσουν να είναι επιτυχείς. Ενδέχεται να χρειαστεί να αναθεωρηθεί το τρέχον ανώτατο όριο των συνολικών πόρων που μπορούν να διατεθούν σε ένα κράτος μέλος (4 % του ΑΕγχΠ) λόγω της έκτασης των αναπτυξιακών αναγκών της περιφερειακής οικονομίας στα υποψήφια κράτη μέλη. Ταυτόχρονα βεβαίως, οι χώρες αυτές θα πρέπει οπωσδήποτε να έχουν την ικανότητα να απορροφήσουν τις ενισχύσεις των διαρθρωτικών ταμείων σε προγράμματα τα οποία ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών και δεν προκαλούν στρεβλώσεις στις συνθήκες της τοπικής αγοράς εργασίας ή/και κεφαλαίων.

3.3. Οι τέσσερις αρχές της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Με βάση τα στοιχεία της Επιτροπής — τόσο στη δεύτερη όσο και στην πρώτη έκθεση για την πρόοδο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής — η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να διατηρηθούν οι τέσσερις βασικές αρχές των διαρθρωτικών ταμείων και να αναπτυχθούν περαιτέρω μετά το 2006.

3.3.1. Από αυτές τις τέσσερις αρχές, η πιο αμφιλεγόμενη στο μέλλον θα είναι η αρχή της συγκέντρωσης. Με δεδομένες τις προκλήσεις της διεύρυνσης, φαίνεται να υπάρχει σύγκλιση των απόψεων — με τις οποίες η ΕΟΚΕ συμφωνεί — ότι ο Στόχος 1 των διαρθρωτικών ταμείων πρέπει να διατηρηθεί και μετά το 2006 και όχι μόνο για τις υποψήφιες χώρες. Ωστόσο, το 75 % ως όριο επιλεξιμότητας για το Στόχο 1 πρέπει να αυξηθεί, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι περιοχές που είναι σήμερα επιλέξιμες για ενισχύσεις και που θα συνεχίσουν να τις χρειάζονται και μετά το 2006 δεν θα χάσουν την ιδιότητα αυτή λόγω των στατιστικών επιπτώσεων της διεύρυνσης, με την οποία θα μειωθεί το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ της ΕΕ, με αποτέλεσμα ορισμένες από τις σήμερα δικαιούχες χώρες να υπερβούν το όριο επιλεξιμότητας.

3.3.1.1. Στην επόμενη επανεξέταση, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές ανάγκες των νησιωτικών, των ορεινών, των αραιοκατοικημένων και των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών της ΕΕ.

3.3.2. Επίσης, θα πρέπει να εξεταστεί το μέλλον του Στόχου 2. Μετά τις μεταρρυθμίσεις της Ατζέντα 2000, ο Στόχος 2 δεν περιλαμβάνει μόνο περιοχές που πάσχουν από βιομηχανική παρακμή, αλλά και αστικές και αγροτικές περιοχές καθώς και περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να διατηρηθεί η κατηγορία ενισχύσεων του Στόχου 2, παρ' όλο που ίσως χρειαστεί να επανεξεταστεί το ύψος των ενισχύσεων (π.χ. το ποσοστό ενίσχυσης από τα διαρθρωτικά ταμεία, ορισμός επιλέξιμων σχεδίων).

3.3.2.1. Υπέρ της διατήρησης των περιφερειακών ενισχύσεων του Στόχου 2 δεν συνηγορεί μόνο ο επίμονος χαρακτήρας των προβλημάτων οικονομικής ανάπτυξης που πρόκειται μάλλον να αντιμετωπίσουν οι περιοχές που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζεται ότι τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ αποτελούν βασικό μέσο για τη διατήρηση της πολιτικής περιφερειακών ενισχύσεων και τη διοχέτευση ιδιωτικών κεφαλαίων στην προσπάθεια για την οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών. Επιπλέον, η πολιτική της ΕΕ είναι ένας σημαντικός μηχανισμός με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να ενσωματώσουν στις πολιτικές τους τις «καλύτερες πρακτικές» στο χώρο της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Και στις δύο περιπτώσεις, οι διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ προσφέρουν μια σημαντική πρόσθετη αξία στις περιοχές του Στόχου 2.

3.3.3. Επίσης, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να συνεχίσει να δίνεται προτεραιότητα από την ΕΕ στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων μέσω των οριζόντιων μέτρων που θεσπίζονται με βάση το Στόχο 3 των διαρθρωτικών ταμείων. Αυτά είναι τα μέτρα τα οποία θα επιτρέψουν στην ΕΕ να αυξήσει μακροπρόθεσμα το ποσοστό απασχόλησης και το ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης και να υλοποιήσει τους στόχους που τέθηκαν στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας.

3.4. Καλύτερες πρακτικές στο χώρο της πολιτικής για την περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Όπως υπέδειξε παραπάνω η

ΕΟΚΕ, υποδείχθηκε προηγουμένως, οι διαρθρωτικές πολιτικές της ΕΕ και οι κανονισμοί που τις συνοδεύουν προσφέρουν τα περιθώρια για τη διάδοση σε όλη την ΕΕ των καλύτερων πρακτικών στο χώρο της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Παρ' όλο που δεν υπάρχει μια και μοναδική προσέγγιση που να αποδίδει σε όλα τα κράτη μέλη, λόγω των διαφορών που υπάρχουν ως προς τις τοπικές οικονομικές συνθήκες και δυνατότητες, η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της αρκετά στοιχεία για το ποιες προσεγγίσεις αποδίδουν περισσότερο και ποιες λιγότερο. Είναι προς το συμφέρον όλων να χρησιμοποιήσει η Επιτροπή τις πληροφορίες αυτές για την κατάρτιση των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο μετά το 2006 και στα διοικητικά μέτρα που θα τους συνοδεύουν.

3.4.1. Ένα σχετικό παράδειγμα είναι τα διδάγματα που έχουν εξαχθεί από την οικονομική ανάπτυξη των νέων γερμανικών κρατιδίων και η χρησιμότητα αυτών για τις υποψήφιες ΧΚΑΕ.

3.5. Ο ρόλος της Επιτροπής: σε ποιο βαθμό πρέπει να αλλάξει ο ρόλος των κυβερνήσεων των κρατών μελών — σε όλες τις βαθμίδες της διοίκησης — όσον αφορά το σχεδιασμό και τις δράσεις των προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων; Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι η ύστατη επισκόπηση των διαρθρωτικών ταμείων σε επίπεδο ΕΕ συνέβαλε σημαντικά στην επιτυχία που είχαν μέχρι σήμερα τα διαρθρωτικά ταμεία, ιδιαιτέρως στις περιοχές του Στόχου 1. Όπως ανέφερε παραπάνω η ΕΟΚΕ, η Επιτροπή όχι μόνο μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για την εκταμίευση κοινών πόρων αλλά έχει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια που έχει στόχο να εξασφαλιστούν η συνοχή των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης με τους στόχους και τον προορισμό των διαρθρωτικών ταμείων και η χρήση των καλύτερων πρακτικών από όλες τις αρχές που λαμβάνουν ενισχύσεις.

3.5.1. Για να καλυφθεί η καθυστέρηση των πτωχότερων περιφερειών, χρειάζεται να ασκηθεί μια προνοητική περιφερειακή πολιτική για τους φυσικούς και τους ανθρώπινους πόρους υπό την αιγίδα των διαρθρωτικών ταμείων. Αυτό απαιτεί τη συνεχή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και των μακροπρόθεσμων συνεπειών. Η αξιολόγηση αυτή δεν θα πρέπει να είναι κατ' αρχήν επικεντρωμένη στα βραχυπρόθεσμα οφέλη στο χώρο της απασχόλησης. Το πλέον κατάλληλο όργανο για να αναλάβει το καθήκον αυτό και να διασφαλίσει το δέοντα βαθμό συντονισμού μεταξύ των διαρθρωτικών πολιτικών και των άλλων πολιτικών της ΕΕ είναι η Επιτροπή.

3.6. Ταυτόχρονα, είναι απαραίτητο να προωθηθεί η πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στο σχεδιασμό και τη διαχείριση των προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων. Ωστόσο, αυτό υπονοεί την πλήρη και ενεργό συμμετοχή της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και όχι — τουλάχιστον όχι μόνο — έναν ενισχυμένο ρόλο των εθνικών αρχών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ανώφελη οποιαδήποτε πρόταση η οποία στην ουσία επαναφέρει τον έλεγχο των διαρθρωτικών ταμείων στη δικαιοδοσία των κυβερνήσεων των κρατών μελών, όπως συνέβαινε πριν το 1988.

3.6.1. Όντως, οι κανόνες για τα διαρθρωτικά ταμεία θα πρέπει να συνεχίσουν να αντικατοπτρίζουν τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των διαρθρωτικών δράσεων. Η αύξηση των συνθηκών που πρέπει να πληρούνται (όπως στην περίπτωση του υφιστάμενου αποθεματικού που έχει σχέση με τις επιδόσεις) για τη χρήση των πόρων πιθανόν να είναι σκόπιμη στο μέλλον. Για παράδειγμα θα μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση από την Επιτροπή στα αποτελέσματα (π.χ. οι δείκτες απόδοσης από την άποψη της απασχόλησης και της ανάπτυξης) που αναμένεται να προκύψουν ότι θα αποφέρουν. Σε μια κατάσταση όπου αυξάνεται η ζήτηση περιορισμένων πόρων, πρέπει οπωσδήποτε να αυξηθεί στο μέγιστο δυνατό η απόδοση της χρήσης τους.

3.7. Εναρμόνιση της βοήθειας: Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο μεγαλύτερης προσαρμογής του ύψους της βοήθειας που χορηγείται από τα διαρθρωτικά ταμεία, ιδιαιτέρως όσον αφορά τις περιοχές του Στόχου 1. Δεδομένου ότι μπορεί να μην είναι δυνατό να χρηματοδοτηθούν πλήρως οι μεγαλύτερες ανάγκες των διαρθρωτικών ταμείων σε μια διευρυμένη Ένωση, ίσως καταστεί απαραίτητο να προαχθεί περισσότερο η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (και η ιδιωτική χρηματοδότηση) σε δραστηριότητες περιφερειακής ανάπτυξης. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι να ενθαρρυνθεί, σύμφωνα με τους όρους των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων μετά το 2006, η εντονότερη προαγωγή της συνεργασίας ιδιωτικού/δημόσιου τομέα, όπου αυτό είναι δυνατό και συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της πολιτικής της ΕΕ. Θεωρείται πιθανό ότι αυτό θα ενδείκνυται περισσότερο, για παράδειγμα, στις σημερινές περιοχές του Στόχου 2 και λιγότερο στις περιοχές του Στόχου 1 στις υποψήφιες χώρες.

3.8. Ο ρόλος των εθνικών πολιτικών: τα μέτρα των διαρθρωτικών ταμείων θα αποδώσουν περισσότερο εφόσον συνοδεύονται από μια μεταρρύθμιση των εθνικών πολιτικών και πρακτικών που είτε αποτυγχάνουν να αξιοποιήσουν, είτε μειώνουν τα περιθώρια περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Οι εθνικές πολιτικές δραματίζουν σημαντικό ρόλο και θα ήταν εξωπραγματικό να αναμένεται ότι οι δράσεις της ΕΕ θα εξουδετερώσουν τις εθνικές πολιτικές που οδηγούν στη διεύρυνση των περιφερειακών κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.

3.8.1. Εντός του μακροοικονομικού πολιτικού πλαισίου της ΟΝΕ, τα κράτη μέλη διατηρούν τον έλεγχο των τοπικών δημοσιονομικών πολιτικών, οι οποίες όμως υπόκεινται στις προϋποθέσεις που ορίζονται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ). Υπάρχει κίνδυνος, σε περίπτωση καθοδικής πορείας του οικονομικού κύκλου ή ασυμμετρικού κλυδωνισμού, να μην είναι ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος σε θέση να συνεχίσει να ανταποκρίνεται στις κατευθυντήριες γραμμές του ΣΣΑ.

3.8.1.1. Στις περιόδους αυτές, οι κοινωνικές δαπάνες των κυβερνήσεων αυξάνονται ενώ τα φορολογικά έσοδα μειώνονται και αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του ελλείμματος του δημόσιου τομέα προσεγγίζουσα ή υπερβαίνουσα το 3 % του ΑΕγχΠ, που είναι και το ανώτατο όριο που θέτει το ΣΣΑ. Στην περίπτωση αυτή, οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να μειώσουν

τις δημόσιες δαπάνες ή/και να αυξήσουν τη φορολογία, φαινόμενα που και τα δύο θα επιδεινώσουν την οικονομική ύφεση που ασκεί μεγαλύτερη πίεση στην οικονομική και κοινωνική συνοχή. Γι' αυτό, τα δημοσιονομικά των κρατών μελών πρέπει να είναι ισοσκελισμένα ή πλεονασματικά, ώστε να εξασφαλίζεται επαρκής φορολογική ευελιξία για την άσκηση αντικυκλικών πολιτικών σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Διαφορετικά, ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής θα είναι πολύ πιο δύσκολο να υλοποιηθεί.

3.8.2. Η ανάπτυξη των εθνικών εκπαιδευτικών πόρων με την ευρεία τους έννοια ευρίσκεται στο επίκεντρο των προσπαθειών για την προαγωγή της συνοχής σε όλη την ΕΕ. Χωρίς την κατάλληλη εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, η απόδοση των διαρθρωτικών δράσεων της ΕΕ μάλλον θα είναι χαμηλότερη από αυτή που θα μπορούσε να αναμένεται. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στην ανάπτυξη εθνικών πολιτικών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και της εν γένει προαγωγής των ανθρώπινων πόρων κατά την προετοιμασία σχεδίων περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και για την ολοκλήρωση των δράσεων αυτών με ενέργειες που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία, προκειμένου να υπάρξει το μέγιστο δυνατό όφελος από την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιοχές του Στόχου 1, όπου παρατηρείται ανεπάρκεια επενδύσεων σε εκπαιδευτικούς πόρους.

3.8.2.1. Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να δοθεί περισσότερη προσοχή στην προσφορά εκπαίδευσης και κατάρτισης στις επιλέξιμες περιφέρειες. Για να αξιοποιηθεί το αναπτυξιακό δυναμικό της οικονομίας επί μέρους περιφερειών, πρέπει οπωσδήποτε να υπάρξει επαρκής συμμετοχή του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα στην προσφορά εκπαίδευσης και κατάρτισης, μεγάλο μέρος των οποίων λαμβάνει χώρα σε επιχειρήσεις και άλλους ιδιωτικούς φορείς.

3.8.3. Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας εισήγαγαν την ιδέα μιας νέας, «ανοικτής» μεθόδου συντονισμού της πολιτικής εκ μέρους των κρατών μελών, με στόχο να εξασφαλιστεί μια συνεκτική προσέγγιση των στρατηγικών στόχων της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πολιτικές οικονομικής ανάπτυξης προσφέρουν τη δυνατότητα για την εφαρμογή της «ανοικτής» μεθόδου. Αυτό, όχι μόνο θα ενθαρρύνει τη διάδοση των καλύτερων πρακτικών στο χώρο της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και θα συμβάλει στη χάραξη συνεκτικών στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης στις περιοχές των Στόχων 1 και 2. Επιπλέον, η επέκταση της «ανοικτής» μεθόδου στις περιφερειακές πολιτικές συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας, αλλά δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε αντικατάσταση των χρηματοπιστωτικών δεσμεύσεων της ΕΕ έναντι των Διαρθρωτικών Ταμείων.

3.9. Διεύρυνση: η διεύρυνση θα τροποποιήσει ριζικά το περίγραμμα των δράσεων της ΕΕ που έχουν στόχο τη συνοχή. Εάν με τη διεύρυνση εννοούμε μόνο τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η έκταση της ΕΕ θα αυξηθεί κατά ένα τρίτο και πλέον, ο δε πληθυσμός κατά 36 %, αλλά ο συνολικός πλούτος της ΕΕ θα αυξηθεί μόλις κατά 5 %. Συνεπώς, μετά το

2004, η ΕΕ θα έχει έως και 10 νέα κράτη μέλη με ένα κατά κεφαλήν εισόδημα χαμηλότερο του 50 % του σημερινού μέσου όρου στην επικράτεια της. Έτσι θα προκύψουν κατά βάση νέα προβλήματα συνοχής και θα ενισχυθούν οι πιέσεις για τη σημαντική αύξηση των πόρων που διατίθενται για τις πολιτικές συνοχής της ΕΕ.

3.9.1. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι ένα από τα βασικά προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν είναι η δυνατότητα των υποψηφίων χωρών να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα διαρθρωτικά ταμεία, όπως απαιτείται από τους σχετικούς κανονισμούς. Γι' αυτό, η Επιτροπή πρέπει απαραίτητως να διαθέσει πόρους για να βοηθήσει τις χώρες αυτές να ετοιμάσουν τις απαιτούμενες διαδικασίες και διοικητικές ρυθμίσεις πριν τη διέυρυνση.

3.10. Θέματα που έχουν σχέση με τη μετάβαση. Οι προκλήσεις της διέυρυνσης δεν είναι μόνο οικονομικές. Πέραν αυτών, είναι πιθανό μερικές περιφέρειες που λαμβάνουν σήμερα ενισχύσεις από τα διαρθρωτικά ταμεία να πάντουν να είναι επιλέξιμες. Το ενδεχόμενο αυτό δεν προξενεί μόνο πολιτικά προβλήματα αλλά κυφορεί σημαντικές οικονομικές δυσχέρειες για περιφέρειες που παραμένουν υπανάπτυκτες και δεν είναι σε θέση να προωθήσουν σε επαρκή κλίμακα την βιώσιμη ανάπτυξη τους.

3.10.1. Η ΕΟΚΕ τάχθηκε υπέρ της άποψης ότι θα ήταν σφάλμα να αποκλειστεί αυτομάτως από τα κριτήρια επιλεξιμότητας των διαρθρωτικών ταμείων οποιαδήποτε περιοχή του Στόχου 1 που δεν είναι σε θέση να επιτύχει μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και να προωθήσει την απασχόληση, αλλά διαθέτει ένα κατά κεφαλήν εισόδημα άνω του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου.

3.10.1.1. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή πρέπει να θεσπίσει τις κατάλληλες ρυθμίσεις σταδιακής κατάργησης ή να αυξήσει το όριο επιλεξιμότητας πέραν του 75 %, προκειμένου να καλύψει τις εύλογες ανάγκες των υπανάπτυκτων περιφερειών της ΕΕ. Το όριο του 75 % επελέγη το 1988 με βάση τις τότε οικονομικές συνθήκες στην ΕΕ. Ενόψει, όμως, της κλίμακας των αλλαγών που θα επιφέρει η επικείμενη διέυρυνση, η διατήρησή του δεν προσφέρει κανένα όφελος. Έχει μεγάλη σημασία η συζήτηση για την επίλυση αυτού του προβλήματος να πραγματοποιηθεί την κατάλληλη στιγμή. Υπάρχουν πολλά σημαντικά σημεία του θέματος αυτού και η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν μια συναινετική θέση η οποία ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στις ανάγκες των περιοχών του Στόχου 1.

4. Η μελλοντική συζήτηση για τη συνοχή

4.1. Η παρούσα έκθεση καθιστά σαφές ότι οι πολιτικές για την οικονομική και κοινωνική συνοχή θα αντιμετωπίσουν μια ορισμένες σημαντικές προκλήσεις κατά τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, έχει ζωτική σημασία να μην περιοριστούν συνολικά — από χρηματοοικονομική και άλλη άποψη — οι προσπάθειες της ΕΕ για την

προώθηση της συνοχής, επειδή η τελευταία εξακολουθεί να αποτελεί βασική υποχρέωση βάσει των διατάξεων των Συνθηκών της ΕΕ. Συνεπώς, η άποψη της ΕΟΚΕ είναι ότι οι συζητήσεις για τις μελλοντικές πολιτικές συνοχής της ΕΕ πρέπει να αρχίσουν τώρα. Είναι βέβαιο ότι δεν ενδείκνυται να συμπιεστούν οι συζητήσεις αυτές σε ένα βραχύ χρονικό διάστημα με πιθανότερο αποτέλεσμα τα χρηματοδοτικά επιχειρήματα να υπερσχύσουν των οικονομικών και κοινωνικών αναγκών.

4.2. Για να αναβαθμίσει τις διαβουλεύσεις της, η ΕΟΚΕ πραγματοποίησε, στις 29 Απριλίου 2002, μια σειρά από ακροάσεις στις οποίες ορισμένες οργανώσεις παρουσίασαν στοιχεία όσον αφορά τις απόψεις τους για το μέλλον των δράσεων της ΕΕ στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

4.2.1. Τα κύρια σημεία των παρατηρήσεων που διατύπωσαν οι αντιπροσωπίες οι οποίες συμμετείχαν στις ακροάσεις συμφωνήσαν σε γενικές γραμμές με τις απόψεις που εκφράζει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότηση αυτή. Στο κεφάλαιο αυτό συνοψίζουμε τα διάφορα θέματα που εξετάστηκαν.

4.3. Υπάρχει σαφής συναίνεση ως προς το ότι η περιφερειακή ενίσχυση στα πλαίσια του Στόχου 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων θα πρέπει να συνεχιστεί μετά το 2006. Αναγνωρίζεται ότι αυτό θέτει μια χρηματοοικονομική πρόκληση στα κράτη μέλη, αλλά είναι ευρέως αποδεκτό ότι η πρόκληση αυτή πρέπει να αντιμετωπιστεί. Οι ανάγκες οικονομικής και κοινωνικής συνοχής των υποψηφίων χωρών είναι σημαντικές, ενώ θα εξακολουθήσει να υπάρχει σημαντικός αριθμός περιφερειών σε ολόκληρη την Ευρώπη των 15 των οποίων οι ανάγκες για ενίσχυση θα συνεχιστούν και μετά το 2006. Διαφορετικά, τα οφέλη που θα προκύψουν από τη χορήγηση βοήθειας από τα Διαρθρωτικά Ταμεία υπάρχει κίνδυνος να απολεσθούν.

4.3.1. Συνεπώς, οι περιοχές που είναι προς το παρόν επιλέξιμες για ενίσχυση στα πλαίσια του Στόχου 1 και εκείνες των οποίων η επιλεξιμότητα μετά το 2006 διατρέχει κίνδυνο απλώς και μόνο λόγω της στατιστικής επίδρασης της διέυρυνσης της ΕΕ στο κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, είναι σημαντικό να συνεχίσουν να λαμβάνουν ενίσχυση. Αυτό μπορεί είτε να λάβει τη μορφή της αύξησης του ορίου του 75 % είτε της χορήγησης ικανοποιητικής μεταβατικής ενίσχυσης μεσοπρόθεσμα. Ωστόσο, αν προτιμηθεί η τελευταία λύση, η μεταβατική περίοδος πρέπει να συνδέεται με πραγματική βελτίωση των οικονομικών συνθηκών στις επιλέξιμες περιοχές.

4.4. Οι άμεσες χρηματοοικονομικές επιπτώσεις της διέυρυνσης όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική συνοχή σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη ανάγκη περιοχών της ΕΕ των 15 για ενίσχυση στα πλαίσια του Στόχου 1 σημαίνει ότι το σημερινό ανώτατο όριο του 0,45 % του ΑΕγχΠ που ισχύει για τα Διαρθρωτικά ταμεία είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα πρέπει να αυξηθεί. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως προς αυτό επειδή αποτελεί αναπόφευκτη συνέπεια της διέυρυνσης. Οποιοδήποτε νέο ανώτατο όριο συμφωνηθεί θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την υποχρέωση που απορρέει από τη Συνθήκη για επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

4.5. Δεν έχει εκφραστεί ακόμη καμία σαφής άποψη όσον αφορά το μέλλον της μετά το 2006 ενίσχυσης στα πλαίσια του Στόχου 2. Ενώ είναι σαφές ότι το σύνολο των χρηματοδοτικών πόρων του Στόχου 1 θα πρέπει να αυξηθούν, δεν είναι γενικά αποδεκτό ότι αυτό θα πρέπει να γίνει εις βάρος της ενίσχυσης στα πλαίσια του Στόχου 2.

4.5.1. Ορισμένες αντιπροσωπείες στην ΕΟΚΕ τόνισαν τη σημασία της ενίσχυσης αυτής, ιδίως σε ό,τι αφορά τους απρόβλεπτους οικονομικούς κλονισμούς που αποσταθεροποιούν συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς σε ορισμένες περιφέρειες, καθώς και τη σημασία της ενίσχυσης αυτής ως μέσο προώθησης της οικονομικής διαφοροποίησης σε περιφέρειες που εξαρτώνται ακόμη από παραδοσιακές βιομηχανίες που βρίσκονται σε μαρασμό. Τόσο η διεύρυνση όσο και η επιταχυνόμενη τάση προς παγκοσμιοποίηση ενδέχεται να επιδεινώσουν το πρόβλημα αυτό για τα σημερινά και τα μελλοντικά κράτη μέλη.

4.5.1.1. Θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από την Επιτροπή η πρόβλεψη πιστώσεων στον προϋπολογισμό της ΕΕ που να χρησιμοποιούνται για τη σταθεροποίηση των περιφερειακών εισοδημάτων σε περίπτωση απρόβλεπτων οικονομικών κλονισμών τους οποίους τα κράτη μέλη δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν λόγω των εσωτερικών δημοσιονομικών περιορισμών που επιβάλλονται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Οι πιστώσεις αυτές δεν πρέπει να είναι μεγάλες, επειδή θα χρησιμοποιούνται μόνο κατ' εξαίρεση και υπό αυστηρούς όρους που θα ορίζουν από κοινού η Επιτροπή και το Συμβούλιο. Οι πιστώσεις αυτές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως πιστώσεις ενισχυμένης «ίδιαις πρωτοβουλίας».

4.5.2. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει δύο βασικά σημεία. Πρώτον, ότι ορισμένες πιστώσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων θα πρέπει να συνεχίσουν να υπάρχουν για να μπορεί η ΕΕ να ανταποκρίνεται σε απρόβλεπτους οικονομικούς κλονισμούς που απειλούν να αποσταθεροποιήσουν σοβαρά μια συγκεκριμένη περιοχή. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με επέκταση και περαιτέρω εδραίωση του συστήματος Κοινοτικών Πρωτοβουλιών. Δεύτερον, ότι οι άκρας ιδιαίτερες ανάγκες των γεωγραφικά μειονεκτούντων περιοχών (π.χ. περιφερειακών, αγροτικών, ορεινών και θαλάσσιων περιοχών) θα πρέπει να συνεχίζουν να αντιμετωπίζονται με τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ.

4.5.3. Όπως ακριβώς συμβαίνει με τις περιφέρειες του Στόχου 1, τα οικονομικά μειονεκτήματα συνδέονται στενά με τα κοινωνικά μειονεκτήματα, είναι δε σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ προς την κατεύθυνση των μειονεκτούντων περιοχών γενικότερα και όχι εξ ολοκλήρου προς την κατεύθυνση μόνο ορισμένων από αυτές.

4.5.4. Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρξουν περιθώρια υιοθέτησης εναλλακτικών μηχανισμών για την αντιμετώπιση ορισμένων πτυχών των προβλημάτων στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στις περιοχές του Στόχου 2. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ συνιστά να διενεργηθεί έρευνα όσον αφορά τη δυνατότητα υιοθέτησης «της ανοικτής μεθόδου» συντονισμού στον τομέα αυτό. Τούτο θα

σήμαινε να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη συγκεκριμένους στόχους πολιτικής όσον αφορά τα μέτρα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής (ορόσημα) και, στη συνέχεια, να προσανατολίσουν την εσωτερική οικονομική πολιτική προς την κατεύθυνση αυτή. Αυτό δεν έχει μόνο το πλεονέκτημα της ελάφρυνσης της επιβάρυνσης του προϋπολογισμού της ΕΕ, αλλά και διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται στο καταλληλότερο επίπεδο στα πλαίσια του μηχανισμού διακυβέρνησης της ΕΕ.

4.5.4.1. Εάν υιοθετηθεί μια «ανοικτή μέθοδος» στον τομέα αυτό πολιτικής, είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν τα διδάγματα που προέκυψαν από την περίοδο μετά τις μεταρρυθμίσεις του 1988 οι οποίες ήταν αποτέλεσμα της ευρείας υιοθέτησης μιας μεθόδου της ΕΕ για ενίσχυση στα πλαίσια της διαρθρωτικής πολιτικής που αφορούσε κυρίως εταιρικές σχέσεις και προγραμματισμό. Έχει ζωτική σημασία να συνεχίσει κάθε ενίσχυση του ρόλου των κρατών μελών στο πλαίσιο των προσπάθειών της ΕΕ στον τομέα της συνοχής να λαμβάνει υπόψη τις βασικές αρχές της πολιτικής αυτής, αρχές οι οποίες είχαν βασική σημασία για την επιτυχία της.

4.5.5. Ενώ η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την εξέταση της καταλληλότητας της «ανοικτής μεθόδου» για την αντιμετώπιση ορισμένων προβλημάτων οικονομικής ανάπτυξης των σημερινών περιοχών του Στόχου 2, οποιαδήποτε παρόμοια ενέργεια θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις διάφορες ρυθμίσεις «βέλτιστης πρακτικής» για τη χορήγηση, την εφαρμογή και τον έλεγχο.

4.6. Οι οποιοσδήποτε μορφές πολιτικών στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής θα πρέπει να συνεχίσουν να δίνουν προτεραιότητα στις επενδύσεις σε τομείς πολιτικής που είναι απαραίτητες για την ενίσχυση των δυνατοτήτων μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης των περιφερειών. Οι κρατικές πολιτικές θα συνεχίσουν, μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, να διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο σε τρεις τομείς των λιγότερο ευνοημένων περιοχών:

- επενδύσεις σε υποδομές οικονομικής φύσεως,
- επενδύσεις σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας και της μεταφοράς τεχνολογίας.

4.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διενεργηθεί μια ευρύτερη ανασκόπηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ενόψει της νέας περιόδου δράσεων διαρθρωτικής πολιτικής. Μετά τις μεταρρυθμίσεις του 1988, η οικονομική και κοινωνική συνοχή χαρασσόταν σύμφωνα με «στενά» οικονομικά κριτήρια — τα επίπεδα του κατά κεφαλήν εισοδήματος και τα δεδομένα για την ανεργία. Ενώ και οι δύο αυτοί δείκτες έχουν το πλεονέκτημα να είναι εύκολα διαθέσιμοι, αντικειμενικοί και συγκρίσιμοι, κανένας από αυτούς δεν καλύπτει τις κρίσιμες πτυχές του κοινωνικού αποκλεισμού που θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις εργασίες της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας για τον προσδιορισμό κατάλληλων δεικτών σχετικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τονίζει ότι στους δείκτες αυτούς λαμβάνεται επίσης υπόψη η περιφερειακή διάσταση.

4.8. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι οι παρεμβάσεις στα πλαίσια του Στόχου 3 έχουν ζωτική σημασία για την εφαρμογή μιας επιτυχούς στρατηγικής επίτευξης οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, και ότι τα μέτρα αυτά θα πρέπει να διατηρηθούν στα πλαίσια μελλοντικών μεταρρυθμίσεων των διαρθρωτικών πολιτικών. Ένα σημαντικό καθήκον στα πλαίσια του Στόχου αυτού είναι η ανάπτυξη αποτελεσματικών τρόπων εργασιακής ένταξης των πιο μειονεκτούσων ομάδων της κοινωνίας. Στο ίδιο πλαίσιο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο ρόλος των επιχειρήσεων ή της

επιχειρηματικότητας κατά τη λήψη μέτρων κατάρτισης και επιμόρφωσης. Παρόλο που είναι δύσκολο να υπολογιστεί, είναι γενικά αποδεκτό ότι η πολιτιστική και εκπαιδευτική στάση έναντι της επιχειρηματικότητας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αποδέσμευση του δυναμικού οικονομικής ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ ζητεί να ληφθούν υπόψη οι εκτιμήσεις αυτές κατά τη διαδικασία ανασκόπησης τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών.

Βρυξέλλες, 18 Ιουλίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Τροποποιημένη πρόταση για απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τους κανόνες συμμετοχής επιχειρήσεων, κέντρων ερευνών και πανεπιστημίων στην υλοποίηση του προγράμματος πλαισίου 2002-2006 της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)»

(COM(2001) 823 τελικό/2 — 2001/0327 (CNS))

(2002/C 241/30)

Στις 28 Μαΐου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 7 σε συνδυασμό και με το άρθρο 3 της Συνθήκης Ευρατόμ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ανέθεσε την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» και όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Malosse.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 392α σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίαση της 18ης Ιουλίου 2002, υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για την καθυστέρηση με την οποία της υποβλήθηκε η εν λόγω αίτηση γνωμοδότησης, παρά τις αποκλειστικές γνωμοδοτικές αρμοδιότητές της όσον αφορά τη Συνθήκη Ευρατόμ. Πράγματι, η ΕΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις αρμοδιότητές της, εξαιτίας του ιδιαίτερα ευαίσθητου χαρακτήρα της πυρηνικής ενέργειας σε σχέση με την κοινωνία και της αναγκαιότητας για επαρκή ενημέρωση και διαβούλευση.

1.2. Η ατομική ενέργεια προκαλεί, πράγματι, έναν ιδιαίτερα έντονο προβληματισμό σχετικά με την εμπλοκή των πολιτών, εξαιτίας της ανάγκης για την εκμετάλλευση νέων, μη ρυπαντικών, μορφών ενέργειας και των προβλημάτων μείζονος κινδύνου και επεξεργασίας των αποβλήτων, των προερχόμενων από την πυρηνική

ενέργεια. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί τη ρητή έκφραση της μέριμνας για τη θέση αυστηρότερων προτύπων αξιολόγησης της απόδοσης και της ασφάλειας σε αυτόν τον τομέα, μέσω μόνιμων μηχανισμών ενημέρωσης, διαβούλευσης και κατάρτισης. Πρόκειται, εν προκειμένω, για την εγκαθίδρυση μίας διαδικασίας ορθότερης διακυβέρνησης, με σκοπό τον καθορισμό των καλύτερων στρατηγικών επιλογών και την παροχή απαντήσεων στα ερωτήματα των πολιτών σχετικά με την εκμετάλλευση της ατομικής ενέργειας και τις μακροπρόθεσμες συνέπειές της.

2. Οι κανόνες συμμετοχής στο 6ο πρόγραμμα-πλαίσιο ΕΤΑ (Ευρατόμ)

2.1. Η ΕΟΚΕ, ήδη από τις 21 Φεβρουαρίου 2002, εξέφρασε τις απόψεις της σχετικά με τους κανόνες συμμετοχής και τους